

Menestyksellisesti monessa mukana

Niklas Jensen-Eriksen, Sakari Siltala

& Ahto Apajalahti (toim.):

Ehrnrooth. Kenraali- ja liikesuku modernin

Suomen synnyssä 1750–1950. Siltala 2017. 295 s.

ISBN 978-952-234-468-7.

Ehrnrooth-suvun historiaan puretuvassa kokoelmassa yhdeksän Helsingin yliopiston tutkijaa kirjoittaa tärkeän suomalaisen sotilas- ja liikemies-suvun vaiheista 1600-luvun lopulta 1900-luvun puoliväliin. Näin teoksen otsikossa ilmaistu aikamääre on osin harhaanjohtava, sillä Kati Toivanen kirjoittaa myös turkulaisen merkittävän Plagman-kauppiassuvun vesan noususta virka-aateliin itsevaltiuden aikana. Suvun kantaisä Johan Plagman (k. 1686) opiskeli sekä kotikaupungissaan että Uppsalassa. Hän sai vuonna 1687 ansioistaan siviilivirkamiehenä ja tuomarina aatelistarvon nimellä Ehrenrooth.

Seuraavan kerran suvun jäsenet ryhtyivät harjoittamaan porvarillisia ammatteja vasta 1860-luvulla, kun Carl Albert Ehrnrooth (1831–1873) aloitti menestyksekkään, mutta varhaisen kuoleman vuoksi lyhyeksi jääneen liikemiesuransa. Ympyrän ainakin osittainen sulkeutuminen on kiinnostava osoitus yhteiskunnan muutoksesta: sukunsa ensimmäisestä yliopistossa koulututtuneesta Johan Plagmanista tuli aatelinen siksi, että sääty-yhteiskunta tarvitsi tärkeisiin virkoihin rälsisäädyn jäseniä. Vastaavasti neljä sukupolvea ja peräti 170 vuotta myöhemmin aateliston erioikeudet olivat jo rapautumassa. Carl Albert oli kantaisän jälkeen ensimmäinen siviiluralle yliopistossa koulututtunut suvun edustaja. Saara Hilpinen käsittelee hänen elämänsä ja toimintaansa monipuolisesti laajaan alkuperäisaineistoon nojaten. Teksti kuuluu kokoelman parhaimmiston ja on parhaimmillaan verkostojen analyysissä. Erityisesti poliittisen vaikuttamisen ja vekseleiden takaajien tarkastelu tuottavat kiinnostavia tuloksia. Kuten useissa muissakin kirjoituksissa, sukhistoriallinen selvitystyö on toisinaan varsin pikkutarkkaa ja kirjaus tiheää.

Carl Albert Ehrnroothin merkitys näkyy siinäkin, että Sakari Siltala, Anette Forsén ja Anitra Komulai-

nen käsittelevät kukin vuorollaan hänen liike-elämässä menestyneiden poikiensa Axelin (1867–1950) ja Georgin (1866–1935) sekä Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen professorina 75-vuotiaaksi palvelleen Ernstin (1871–1950) toimintaa. Vakuutus- ja pankkiala sekä alkoholi-teollisuus osoittautuvat menestyksen takaajiksi, vaikka jo menneiden sukupolvien kannalta tärkeät kartanot ja maanviljelys säilyttivät nekin paikkansa suvun taloudellisina kivijalkoina. Komulainen tuo kirjan päättävässä tekstissään muista poikkeavan näkökulman analysoimalla Ernst Ehrnroothin monisyistä lääkärinuraa. Hän oli arvostettu asiantuntija muun muassa patologian ja psykiatrian aloilla sekä paljon käytetty lausunnonantaja henkirikosoikeudenkäynneissä. Professori kehitti myös esimerkiksi mielisairaanhoidtoa ja levitti polttohautauskäytäntöä Suomessa.

Markku Kuisman varmaotteinen artikkeli käsittelee keisari Aleksanteri II:n luottomiestä, kenraali Johan Casimir Ehrnroothia (1833–1913), jota ilkeämieliset kutsuivat aikanaan jopa Bulgarian diktaattoriksi. Teksti osoittaa vakuuttavasti, kuinka erikoinen ja kiistelty herra oli kyseessä. Eeva Kotioja kirjoittaa kiinnostavasti edellisen vanhemmasta sisaresta, rohkeasta maailmanmatkaja Adelaide Ehrnroothista (1826–1905) pureutuen myös hänen laatimiensa matkakirjojen aikalaisarviointeihin.

Toimittajien laatimassa johdannossa nostetaan esille useita pohjoismaisia ja kansainvälisiä sukudynastiatutkimuksia. Samalla todetaan Ehrnrooth-suvun merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle. Silti olisin kaivannut vahvempaa perustelua siihen, miksi juuri nämä yksilöt ja juuri tämä sukuhaara on valittu tarkastelun kohteeksi. Kenties mukaan olisi mahtunut myös joku sellainen suvun jäsen, jonka menestys ei noussut nyt valittujen tasolle. Tosin Kati Toivanen viittaa Magnus Johan Ehrnroothin (1730–1785) sukuhaaraan ja erityisesti hänen poikaansa Gustaf Henrikiin (1766–1845), joka upseerin virassaan syyllistyi todennäköisesti taloudellisiin väärinkäytöksiin. Aatelissäädyn piirissä sellainen teko merkitsi kunnianmenetystä ja käytännössä sosiaalista kuolemaa, eikä epäsäätyinen avioliitto talonpoikaissukuun kuuluneen naisen kanssa ainakaan auttanut asiaa. Lisäksi teoksen liitteiksi laadituista sukutauluista näkyy, kuinka paljon aikuisiksi eläneitä suvun jälkeläisiä jäi naimattomiksi. Heidän vaiheensa ja jälkimaineensa jäävät

vähälle huomiolle. Näin mukaan ”on valikoitunut” (s. 17) lähinnä aikakautensa eliitteihin kuuluneita suvun edustajia, joten artikkeleissakin on tavallisesti näkökulmana yhteiskunnan ylätasoinen toimijuus ja esimerkiksi ”säädyn mukaiset seuralaiset” (s. 100).

Mielenkiintoisessa kokoelmassa ei monien muiden artikkelikokoelmien tapaan ole aina vältytty toistoilta tai päällekkäisyyksiltä. Osa kirjoittajista yhdistää suvun pitkän aikavälin tarkastelun yleisempään kehitykseen, usein onnistuneesti. Silti toisinaan mukaan on jäänyt yleisesitystasoista taustatietoa, jonka yhdistäminen kulloinkin keskiössä olevan suvun jäsenen toimintaan on siten jäänyt osin vajaaksi. Kaikesta huolimatta kirja puolustaa mainiosti paikkaansa tutkimuksena tärkeän suomalaisen suvun vaiheista. Toivottavasti teos saisi jatkoa ja vastaavanlaisia sukuhistorioita laadittaisiin lisää.

Petri Karonen, professori
Jyväskylän yliopisto